

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ З АКТУАЛЬНОЇ ТЕМИ

Складна за змістом правотворча діяльність передбачає й створення належних організаційно-технічних засад для свого здійснення. Правотворча діяльність має здійснюватися, враховуючи засади демократичного ладу в Україні, з дотриманням визначених процедур за умови взаємодії представників різних гілок влади відповідно до наданих їм Конституцією та законами України повноважень.

Правове регулювання будь-якої діяльності потребує визначення правового статусу учасників такої діяльності чи, принаймні, основ такого правового статусу. Відповідно, правове регулювання правотворчої діяльності має розгортатися навколо механізмів реалізації правотворчих повноважень суб'єктів правотворчої діяльності та реалізації прав інших учасників такої діяльності. Важливим моментом правового регулювання правотворчої діяльності є законодавче визначення видів нормативно-правових актів через їх основні характеристики.

Належного правового регулювання потребують правила визначення дії нормативно-правових актів у часі, правила визначення ієрархії нормативно-правових актів залежно від їх юридичної сили, правила співвідношення норм загального та спеціального законодавства, правила вирішення різноманітних колізій тощо.

Передумовою забезпечення ефективності правотворчої діяльності є дослідження фундаментальних проблем праворозуміння, зокрема: форми та змісту права, їх специфіки й особливостей співвідношення з точки зору основних концепцій праворозуміння. Врахування позитивних напрацьованих таких підходів має забезпечити не тільки наукову обґрунтованість і достовірність правотворчого процесу, а й досягнення його кінцевого результату – ефективності правового регулювання суспільних відносин, панування верховенства права, захист прав людини і громадянина.

Оптимізація законодавчої діяльності Верховної Ради України в сучасних умовах пов'язується з оптимізацією діяльності її комітетів у контексті забезпечення ефективності законодавчого процесу та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України. Своєрідним “запобіжним заходом” може слугувати практика унормування процедури реєстрації законопроектів; організація процедур розгляду законопроектів; опрацювання альтернативних законопроектів, що впливає, зокрема, із рекомендацій міжнародних організацій у контексті підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України.

Дослідження і конкретизація відповідних критеріїв оцінювання змісту законопроекту має стати завданням сучасної юридичної науки України. У випадках, коли законопроект запроваджує справедливість або підвищує її рівень, він має вважатись як справедливим, так і корисним, оскільки впровадження справедливих відносин і практик дає нематеріальну користь. Відтак важливим є використання при оцінюванні змісту законопроекту одночасно і критерію справедливості, і критерію корисності, а не лише одного з них.

Потреба в удосконаленні чинного законодавства України та підвищенні його ефективності зумовлює необхідність проведення повної інвентаризації та подальшої актуалізації усього нормативного масиву. Одним із першочергових завдань, що дасть змогу покращити чинне національне законодавство, є необхідність вирішення проблем, пов'язаних із дефектами нормопроектувальної діяльності. Якісна доктринальна модель нормативно-правового акта є необхідною передумовою його ефективності. Саме тому обґрунтованим вбачається урахування напрацювань теорії права і держави у галузевих доктринальних розробках, що, зі свого боку, повинні втілюватися у правотворчій діяльності.

Намагаючись формалізувати на законодавчому рівні інститут правового моніторингу, доцільно закріпити й методику моніторингу правотворчості та правозастосування, що відобразатиме систему критеріїв ефективності законодавства під час його застосування, ключовими з яких є мета ухвалення нормативно-правового акта й ефективність механізму його регулюючого впливу на відповідні правовідносини.

Планування правотворчої діяльності є одним із засобів забезпечення юридичної єдності законодавства, внутрішньої узгодженості його нормативних приписів, їх взаємної пов'язаності, повноти і несуперечливості. З цією метою вкрай необхідним є формування плану нормопроектних робіт, який визначає на конкретний проміжок часу правотворчу стратегію, і є концентрованим відображенням правової політики держави.

Проведення науково-правових експертиз у сучасному правотворчому процесі є однією з найбільш актуальних проблем, що активно обговорюються у правовій науці та законотворчій діяльності. Належно організована та професійно проведена експертиза на етапі підготовки й обговорення нормативно-правового акта не лише дає змогу забезпечити належний рівень його підготовки, а й сприяє створенню взаємопов'язаної та взаємозгожденої системи правових актів, дає змогу виявити ще на етапі проходження законопроекту через Верховну Раду України його недоліків, що можуть мінімізувати позитивний ефект від ухвалення нормативно-правового акта або істотно зменшити його регуляторний вплив.

*За редакцією
координаторів актуальної теми*

*“ПРАВОТВОРЧИСТЬ В УКРАЇНІ:
ДОКТРИНАЛЬНІ ЗАСАДИ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ І ПРАКТИКА ЗДІЙСНЕННЯ”*

*доктора юридичних наук, професора,
академіка НАПрН України,
Голови Верховної Ради України
РУСЛАНА СТЕФАНЧУКА*

*доктора юридичних наук, професора,
академіка НАПрН України,
віцепрезидента Національної академії правових наук України
НАТАЛІЇ КУЗНЕЦОВОЇ*